



TRIBUNAL GĦAL TALBIET ŻĠĦAR

ĠUDIKATUR
DR. JOSEPH GATT LL.D.

Udjenza ta' nhar il-Ġimgha, 25 ta' Novembru 2022

Talba Nru: 217/21 JG
Numru fuq il-lista: 8

Elmo Insurance Limited (C3500)

Vs

Mariana Rat

It-Tribunal;

Ra l-Avviż tat-Talba ipprezentat fis-26 ta' Lulju 2021¹, permezz ta' liema s-soċjetá attriċi talbet lil dan it-Tribunal sabiex tikkundanna lill-konvenut jhallas l-ammont ta' tlett elef u seba' mitt Ewro (€3,700) għar-raġunijiet aħjar deskritti fl-istess Avviż. Intalbu wkoll l-ispejjeż ta' ittra ufficjali, ta' mandat ta' sekwestru ta' dawn il-proċeduri u l-imghaxijiet;

¹ A fol 1 *et seq.*

Ra d-dokument anness mal-Avviż promotur²;

Ra li għad li l-konvenuta kienet giet debitament notifikata³, l-istess naqset milli tnejn risposta jew tirregistra dehra f'dawn il-proċeduri u b'hekk giet dikjarata li waqgħet fi stat ta' kontumacċja⁴;

Sema' x-xhieda ta' George Stagno Navarra u d-dokumenti pprezentati minnu⁵;

Ra n-nota tas-soċjetá attriċi tramite liema għew eżebiti l-atti għudizzjarji msemmija fl-Avviż⁶.

Ra l-kapitolu⁷ pprezentat fil-konfront tal-konvenuta, liema kapitolu, fid-dawl tan-nuqqas ta' dehra tal-konvenuta għe dikjarat bħala misthoqq⁸;

Ra l-atti proċesswali kollha;

Ikkunsidra;

Illi kif diġa' għe indikat fir-riassunt magħmul hawn fuq, il-konvenut f'dawn il-proċeduri naqsas milli jsegwi d-dettami ta' żewġ regoli kardinali fi proċedimenti quddiem dan it-Tribunal u għalhekk għe dikjarat li waqa' fi stat ta' kontumacċja.

² A fol 3 u 4 tal-proċess.

³ Bil-proċedura tal-affissjoni u pubblikazzjoni.

⁴ Hekk kif verbalizzat fis-seduta tas-27 ta' Settembru 2022.

⁵ *Vide* verbal tas-27 ta' Settembru 2022.

⁶ Nota relattiva tinsab a fol 76 tal-proċess.

⁷ A fol 27 tal-proċess.

⁸ Dan seħħ fis-seduta tad-9 ta' Novembru 2022.

Illi kif in huwa ben risaput, dan il-fatt ma jistax jigi ekwiparat bhala ammissjoni, u għalhekk it-Tribunal huwa xorta mitlub jevalwa l-provi kollha prodotti⁹. Wara kollox, għalkemm l-istitut tal-kontumaċja huwa att gravi ta' diżrispett lejn awtorità ġudikanti, ma tista qatt tissarraff f'ammissjoni jew ifisser li xi konvenut ikun irrinunzja għal xi eċċezzjonijiet. Hekk, per eżempju, ma jistax jingħad li fil-kontumaċja konvenut ikun qagħad u aċċetta l-kompetenza ta' xi tribunal¹⁰.

Illi però, apparti minn hekk, kif ukoll hawn fuq indikat, ġie pprezentat kapitolu fil-konfront tal-istess konvenuta, u stante nuqqas tal-konvenuta li tidher sabiex twieġeb, l-istess kapitolu ġie mistqarr bhala misthoqq. B'hekk t-Tribunal għandu wkoll prova pożittiva kontra l-istess konvenuta¹¹.

⁹ Vide f'dan is-sens dak li seħh u ġie deċiż fis-sentenza fl-ismijiet **Absolute Services Limited vs Stefan Darmenia**, (Appell Ċivili (Inferjuri) Nru: 273/2019/1) deċiża fil-11 ta' Novembru 2020. Wiehed huwa wkoll mistieden r-rakkolta ġurisprudenzjali (u dak hemm deċiż) magħmula fis-sentenza fl-ismijiet **Elmo Insurance Ltd vs Sharon Briffa et**, (Tlb Nru: 86/2020 KCX) mogħtija minn dan it-Tribunal (diversament presedut) nhar is-27 ta' Jannar 2022 (mhux appellata).

¹⁰ F'dan is-sens issir referenza għas-sentenza fl-ismijiet **Antonio Debono et vs Paolo Borg**, mogħtija mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili nhar it-2 t'April 1955 per Onor. Imħallef Dr. J. Caruana Colombo, fejn, b'self minn sentenza preċedenti ġie mfakkar u deċiż hekk: *"Illi, kif ġie deċiż minn dina l-Qorti fil-31 ta' Jannar, 1935, fil-kawża "Scicluna vs Banavage", din l-eċċezzjoni ta' l-inkompetenza hija sollevabbli mill-Qorti, għalkemm il-konvenut huwa kontumaċi; tant għaliex il-kontumaċja tal-konvenut ma tagħtix lok għall-preżunzjoni ta' abbandun tal-kawża, u għalhekk il-ġudikant għandu jeżamina l-ġustizzja tad-domandi ta' l-attur mingħajr ma jieħu kont tal-kontumaċja tal-konvenut, kemm għaliex l-eċċezzjoni hi sollevabbli "ex officio" meta, għar-raġuni ta' materja, il-kawża ma tkunx ta' kompetenza jew ġurisdizzjoni tal-Qorti (Vol. XXIX-11-293)".* Fuq l-istess vena mbagħad, issir referenza għas-sentenza fl-ismijiet **Giuseppe Gerada vs Salvu Attard**, mogħtija mill-Qorti tal-Appell Kummerċjali fis-6 ta' Novembru 1959 fejn intqal hekk: *"Għalkemm il-konvenut jibqa kontumaċi, dan ma jagħtix lok għall-preżunzjoni ta' abbandun tal-liti, għad-difett ta' eċċezzjonijiet legittimi, jew għal adeżjoni għad-domanda; imma, invece, għas-suppożizzjoni ta' rimessjoni għall-ġustizzja tat-tribunal".* Aktar qrib żminijietna mbagħad, wiehed huwa mistieden jara dak deċiż fis-sentenza fl-ismijiet **Awtorità għat-Trasport f'Malta vs Khadar Qaasim Abdi**, (Tlb Nru: 597/2016) mogħtija minn dan it-Tribunal diversament presjedut nhar is-6 ta' Novembru 2017, fis-sentenza fl-ismijiet **Epifanio Azzopardi vs Alberto Decelis**, (Rik Ġur Nru: 57/17) mogħtija mill-Bord li Jirregola l-Kera nhar l-4 ta' Ottubru 2018 u dak deċiż fil-proċeduri fl-ismijiet **Signrite Limited vs Richmoore and Anderson Limited (C-50459)**, (Avv Nru: 80/2019) mogħti mill-Bord li Jirregola l-Kera nhar is-7 ta' Ottubru 2019.

¹¹ Fis-sentenza fl-ismijiet **Stephen u Claudia mizzewġin Vella vs Bollicine Limited Et**, (Appell Ċivili Numru. 161/2005/1), mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar id-9 ta' Jannar 2008 in tema ngħad li: *"Dan premess, jibda biex jigi osservat illi in linea ta'*

Illi madanakollu, it-Tribunal huwa xorta mitlub jevalwa l-provi kollha prodotti, għaliex wara kollox, it-Tribunal huwa obligat li janalizza din l-ammissjoni flimkien ma' kull prova oħra¹².

principju l-kapitolu hu fatt processwali li jgib mieghu effetti specifici, espressament prevvisti u determinati mil-ligi taht il-Kapitolu 12. Ara Artikoli 698 (2) u 702 (3). Minnhom huwa dezunt illi l-kapitolu hu mezz dirett biex jipprovoka konfessjoni gudizzjali f' min lilu jigi deferit ta' fatt sfavorevoli għal kapitolat u ta' vantagg għall-parti li eskogitatu. Jinghad fid-decizjoni fl-ismijiet "Anthony Borg -vs- Samwel Veneziani", Appell Inferjuri, 28 ta' April 1998, illi "din ic-cirkustanza hi hafna rilevanti għaliex tfisser illi bin-nuqqas tal-konvenut appellat li jidher biex jikkontesta l-kapitolu, saret prova positiva li l-ammont rekalmat mill-attur kien dovut lilu għal ragunijet minnu pretizi u dana bl-ammissjoni – anke jekk negattiva fis-sens ta' non kontestazzjoni – ta' l-istess konvenut".

¹² Fis-sentenza fl-ismijiet **Noel Sultana vs Tony Xerri**, (Appell Civili - Ghawdex Numru. 7/2009/1), mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar is-7 ta' Lulju 2010, in tema ngħad li "... huwa dejjem ta' rilevanza li jigi denotat f'kazijiet ta' din ix-xorta illi l-apprezzament tal-pertinenza u ta' l-influenza tal-kapitoli tikkostitwixxi valutazzjoni ta' natura diskrezzjonali rizervata lill-gudikant fil-mertu... għalkemm in-nuqqas ta' twegiba għal kapitolu tagħmel prova positiva jew argoment indizzjarju ta' prova, il-valur ta' din l-istess prova seta' dejjem jigi mwarrab jekk, fuq l-apprezzament prudenzjali, jinstab li l-oggett tat-talba mhux sufficjentement suffragat minn elementi oħra ta' prova akkwiziti mill-process". Hekk ukoll kien intqal fis-sentenza fl-ismijiet **Borg and Aquilina Ltd vs John Cuschieri et**, (App Civ Nru: 287/2008/1) mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar il-5 ta' Marzu 2010 u ċioé li: "In-nuqqas ta' twegiba għall-interrogatorju kostitwit bil-kapitolu, għalkemm għandu valur ta' ammissjoni tal-fatt dedott, jibqa' b'danakollu, argoment indizzjarju ta' prova soġġett għall-valutazzjoni ampja tal-provi minn Qorti. Jista' jagħti l-kaz, allura, illi mill-apprezzament relattiv li jsir dik l-istess prova indizzjarja mhux bilfors tassumi tifsira probatorja għaf-favur ta' l-attur u kontra l-persuna kapitolata". Utli wkoll issir referenza għas-sentenza fl-ismijiet **Leonard Incorvaja vs Manuel Camilleri et**, (App Nru: 370/02) mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar il-4 ta' Ġunju 2018 fejn propju aggravju dwar il-fatt li l-Ewwel Qorti ma kinitx qieset il-fatt tal-kapitolu bħala determinati ġie miċhud wara li sar dan ir-raġunament: "Għalkemm huwa veru li l-kapitolu għandu jitqies bħala konfessjoni meta s-subent ma jkunx deher il-qorti sabiex iwieġeb u ma jkunx iggustifika n-nuqqas, pero' b'daqshekk ma jfissirx li l-qorti għandha toqgħod dejjem fuq il-preżunta konfessjoni. Is-subizzjoni għandha tiġi eżaminata flimkien mal-provi l-oħra tal-kawża, b'mod illi jekk il-kapitolu ma jkunx konfaċenti mal-provi l-oħra tal-kawża, u l-gudikant jidhirlu li għandu jagħti prevalenza lil dawk il-provi l-oħra, l-konfessjoni preżunta derivanti mis-subizzjoni iċċedi quddiem dawk il-provi l-oħra. Fis-sentenza Fenici Insurance Agency Limited nomine vs Paul Stoner et tat-22 ta' Novembru 2002, din il-qorti qalet: "Il-Qorti tagħmel din l-aħħar osservazzjoni fir-rigward. Ma jfissirx illi l-fatt biss li subent ikun naqas bla ġustifikazzjoni li jidher biex jirrispondi għall-kapitolu magħmul kontra tiegħu kellu neċessarjament iwassal biex il-Qorti tilqa' t-talba attriċi. Dan għaliex skont il-ligi 'l-ammissjoni bis-subizzjoni ta' waħda mill-partijiet tista' tagħmel prova ta' fatt...." (Art. 694(2)). Aktar rilevanti hu s-subinciz (3) ta' dan l-artikolu li jiddisponi illi f'kull kaz tkun magħduda bħala li tagħmel prova dik il-parti biss tal-ammissjoni li l-Qorti jidhirlha li tisthoqq li tkun emmnuta". Per kompletizza akkademika, wiehed huwa wkoll mistieden jara dak raġunat u deciż fis-sentenza fl-ismijiet **Elmo Insurance Ltd vs Grezzju Abela**, (App Inf Nru: 188/2019) mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar is-16 ta' Frar 2022.

Illi f' dawn il-proċeduri huwa mportanti li jiġi aċċenwat il-fatt li l-kawża odjerna tinkwadra, u hija bbażata biss, fuq il-kuntratt eżebit mal-Avviż promotur. B'hekk dan il-każ ma jiċċentra xejn dwar dak li wassal sabiex il-kontendenti jaslu għal dak il-ftehim (u cioè skontra bejn żewġ vetturi). Din id-deċiżjoni m'hijiex sejra tistabbilixxi hi stess dak li wassal għad-dannu oriġinarjament magħmul. Li kieku kien hekk, kien jidhol fix-xena dibattitu ieħor¹³.

Illi f' dan il-każ huwa l-kuntratt biss li huwa l-baži tal-azzjoni. L-iskrittura mertu ta' dawn il-proċeduri hija ċara¹⁴ u tikkostitwixxi liġi bejn il-kontendenti¹⁵. Huwa ċar mix-xhieda prodotta mis-soċjetá attriċi li l-konvenuta hija debtriċi f'ammont bilancjali tal-ammont minnha oriġinarjament ikkuntrattat. B'hekk, jirriżulta wkoll li l-konvenuta għamlet pagamenti ta' dak dovut; kif huwa aċċettat, kull pagament jippreżumi dejn¹⁶. It-Tribunal madanakollu jistqarr li hafna mid-dokumenti prodotti mis-soċjetá attriċi kienu rrelevanti. Kien ikun ferm aktar għaqli lis-soċjetá attriċi tirrestringi l-pretensjoni fuq l-iskrittura.

Illi lill'hinn minn dan però huwa ċar li mill-provi prodotti, it-talba tas-soċjetá attriċi għandha tintlaqa'.

¹³ F'dan is-sens, wiehed huwa mistieden jara dak deċiż minn dan it-Tribunal fis-sentenza fl-ismijiet **Montaldo Insurance Agency Limited et vs Leon Grech et**, (Tlb Nru: 298/2021) mogħtija nhar it-28 ta' Ottubru 2022.

¹⁴ Artikolu 1002 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta

¹⁵ Dan ma huwa xejn għajr kliem ieħor għar-regola li temerġi mill-artikolu 992 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta. Dan irid jinqara mbagħad fid-dawl ta' dak li jrid l-artikolu 993 tal-istess Kapitolu. In vena ġurisprudenzjali mbagħad, dan it-Tribunal jissenjala dak deċiż fis-sentenza fl-ismijiet **Grace Spiteri et vs Carmel sive Lino Camilleri et**, (Ċit Nru: 3535/96) mogħtija mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili (mhux appellata) nhar it-30 ta' Mejju 2002 u, sa fejn hekk applikabbli, dak li intqal fis-sentenza fl-ismijiet **Frank Salt Real Estate Ltd vs Edward Anthony Ellul Sullivan pro et noe**, (App Ċiv Nru: 148/2007/1) mogħtija mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) nhar it-8 ta' Jannar 2010.

¹⁶ Artikolu 1147(1) tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

Għaldaqstant, it-Tribunal qiegħed jiddeċiedi din it-Talba billi jilqa' t-talba tas-soċjetá attriċi u jikkundanna l-konvenuta tħallas lis-soċjetá attriċi l-ammont ta' tlett elef u seba' mitt Ewro (€3,700) bl-imghax legali mis-26 ta' Lulju 2021¹⁷ sad-data tal-pagament effettiv.

L-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri, inklużi dawk tal-ittra ufficjali u tal-mandat ta' sekwestru msemmija fl-Avviż tat-Talba¹⁸, jitħallsu fl-intier tagħhom mill-konvenuta.

Dr. Joseph Gatt LL.D.
Ġudikatur

¹⁷ Data tal-prezentata tal-Avviż odjern. L-ittra ufficjali imsemmija, ma jidhirx li kienet giet debitament notifikata, u dan skond it-timbri relattivi li jinsabu a fol 78 tal-proċess.

¹⁸ Nota relattiva tinsab a fol 76 tal-proċess.